

UKEN SOM GIKK (20. - 26. juli)

Østfronten. Den russiske offensiv ruller videre med voldsom kraft langs hele fronten som nå strekker seg fra Pskow til Karpatene, en strekning på omkring 1250 km. Det er karakteristisk for den russiske strategi at mens det store operative mål i forrige uke syntes å være avskjæringen av Baltikum og general Hindemanns 35-40 tyske divisjoner, så peker de siste dagers framstøt i første rekke mot en gigantisk knipetangsbevegelse mot Warsjawa. Det er klart at en inntagelse av den polske hovedstad bl.a. ville bety at ikke bare Baltikum men også Balkan ble truet med isolering. Man har lenge formodet at russerne ville sette inn et hovedstøt rett gjennom hjertet av Polen. Men den russiske strategi blir nå avpasset etter forholdene. Hvor offensivens hovedtyngde kommer til å ligge beror ganske enkelt på hvor russerne kan trenge fortest fram. Hvis den tyske motstand på ett frontavsnitt skaper virkelige vansker for angriperen støter russerne straks fram på andre avsnitt. Dette er muliggjort ved en gjennomført utbygging av sambandslinjer og etappevesen bak fronten og ved bruken av mindre, lettbevegelige militære enheter.

Den russiske offensiv ruller videre på en 230 km. bred front over de polske sletter mot Warsjawa, som tyskerne allerede er begynt å evakuere. Denne offensiv er det hurtigste framstøt i militærhistorien med en framrykking på opp til 60 km. om dagen. (d.v.s. 20 km. mer om dagen enn tyskerne under lynkrigen i 1939). Byer som Brest Litovsk og Lwow som for få dager siden lå midt i kampsonen, ligger nå igjen som motstandseyer langt øst for frontlinjen uten at russerne har tid til å skjenke dem synderlig oppmerksomhet. På 1 måned har den røde arme nådd halvveis fram til Berlin fra offensivens utgangspunkt. General Rokossovskis 1. hviterussiske arme rykket i offensivens første uke fram 180 km i 2. uke 50 km., 130 km. i 3., og 120 km. i 4. uke. I løpet av denne måned har tyskerne over hele fronten hatt 381 000 fadne og 158 480 har overgitt seg, d. v.s. et tap på 540 000 mann. Idet sikkert like mange er såret, utgjør de samlede tyske tap over 1 million mann!

Den 19. juli ble det meldt at russerne hadde brutt gjennom de tyske forsvarsstillinger nær Lwow, de såkalte Prins Eugen-stillinger. Styrker fra marsjall Konjevs 1. ukrainske arme veltet fram som en flodbølge og sto med ett slag bare 14. km. fra Lwow og 4-5 tyske divisjoner øst for byen var blitt omringet. Styrkene rykket forbi byen; noen i n.v. retning hvor de forserte Bug og snart var Bavaruska 50 km. n.v. for Lwow på russernes hender, andre hadde en like hurtig frammarsj vestover mot Przemysl og Jaroslau, innfallsporten til Krakau. 24. juli ble Jaroslau meldt erobret og ved dens fall ble den 4. tyske armés retrett gjennom Polen avskåret og russerne truet med å omgå Przemysl fra nord. De røde styrker rykket senere over elva San på en 80 km. bred front. I og med at jernbanen mellom Lwow og Przemysl ble brutt hadde den tyske garnison i den førstnevnte by bare retrettmuligheter sørover i retning Stanislawow. Den 2. ukrainske arme under ledelse av Sjukov trengte imidlertid over Dnjestr og kampene raser i Stanislawows forsteder. Hermed er Lwow helt omringet og det kjempes også inne i byen, hvor de tyske styrker går samme skjebne imøte som de omringede avdelinger i n.v. i Brodyavsnittet, om hvem det allerede den 24. juli ble meldt at 45 000 mann hadde overgitt seg eller var blitt drept.

Etter å ha gått over Bug på en bred front mellom Lwow og Brest Litovsk, støtte russiske styrker fram mot Lublin, 9 mil fra Warsjawa og den sørostlige innfallsport til denne by. Lublin og Lukov som ligger lengre nord, ble meldt inntatt 24. juli. Russerne har her hatt ny framgang og nådd elva Wisla sør for Warsjawa. Ved en russisk forsering av elva Bug også nord for Brest Litovsk og ved at jernbanen mellom Brest Litovsk og Bialystok ble brutt var førstnevnte by i realiteten utflankert; general Rokossovski med sin 1. hviterussiske arme inntok Siedlce vest for Brest Litovsk og 8 mil øst for Warsjawa, og fortsetter sin framrykking like inn i Polens hjerte. I frontalangrepet står russerne like foran Brest Litovsk, og 12 km. fra Bialystok; men general Sakharovs 2. hviterussiske arme truer med å omfatte den siste by fra nord og skape nok en flanketrussel mot Warsjawa. General Tsjernakovskis 3. hviterussiske arme har gått

over Niemenelva på flere steder sør for Kaunas og skulle ifølge meldinger 20. juli stå 14 km. fra grensen til Østpreussen. I baltiske arme truer sterkt Dvinsk som nærmest er utflankert, og i Latvia har general Jeremenkos styrker brutt jernbanen mellom Riga og Königsberg og har dermed kontroll over den tyske hovedretttvei fra Baltikum. Lengre nord er Pskov og Ostrov inntatt. Den 26. juli ble det meldt at amerikanske jagerfly for første gang hadde tatt del i kampene på Østfronten.

Det polske problem som så løselig ut etter at den polske premierminister Mikolajczyk hadde uttrykt sitt ønske om en reise til Moskva, er blitt ytterligere komplisert etter den røde armés forsering av Bug-linjen, som russerne betrakter som den naturlige grense mellom Polen og Sovjetunionen. Den polske Frihetskomite i Moskva som kontrollerer Det polske Patriotforbund i Moskva og det med det samarbeidende Nasjonale Fedrelandsråd i Warsjava, støtter Russlands krav men forlanger til gjengjeld hele Østpreussen og deler av Pommern og Schlesien. Komiteen mener at Fedrelandsrådet er eneste lovlige polske regjering og at eksilregimet er ukonstitusjonelt. Emigrantstyret på sin side stempler Frihetskomiteen som en liten klikk med ukjente kommunister, som ikke representerer folket, i motsetning til Londonregjeringen som står i kontakt med det underjordiske Polen og har befaling over hæren. Utenrikskommisær Molotov uttalte forleden at russerne like lite ville overta administrasjonen i Polen som i noe annet land som får sin frihet tilbake. Man ville, fortsatte han, prøve å få i stand en avtale med Den polske frihetskomite om civiladministrasjonen. Eden uttalte omtrent samtidig i underhuset at det ikke var noen endring i den britiske regjerings standpunkt til den polske regjering. England ville fortsatt godkjenne den polske emigrantregjering i London (liksom de andre vesteuropeiske statene).

Vestfronten: De nye angrep som ble satt igang den 19. juli s. og s.ø. for Caen av britiske og kanadiske tropper og på vestsiden av Cotentin-halvøya av amerikanske tropper, døde hen etter få dager hovedsakelig p.g.a. voldsomt regnvær. Flyvåpnet benyttet godværsstundene innimellom til rekognosering og anfall. 24. juli angrep således 1600 fly tyske kolonner, bensin- og oljelagre og jernbanetømter. Markoperasjonene hadde bare lokal karakter inntil det 25. juli ble meldt om en ny offensiv s. for Caen og på det amerikanske avsnitt. I Caen-avsnittet raser det forbitrede kamper, mens amerikanerne har laget gjennombrudd 4 km. vest for St. Lo og fortroppene har avansert 11 km.

De franske partisaner har fortsatt sin kamp bak de tyske linjer. (De har bl.a. avskåret enhver jernbaneforbindelse mellom Vichy og utenverdenen). Innlandsstyrkene er i den senere tid blitt tre ganger så store idet tidligere uorganiserte franskmenn har fulgt motstandsrådets oppfordring om sabotasje og generalstreik.

General Montgomery uttalte for en uke siden at de allierte hittil hadde tatt 60 000 fanger i Normandie. De samlede tyske tap i fanger, sårede og fallne beregnes til 156 000 mann. Målet er, sa generalen, å svekke det tyske personell og materiell. - Hvis man synes det går smått i Normandie skal man huske disse ord og ta i betraktning at tilintetgjørelsen av fiendtlige styrker kan bety mer for krigens hurtige avslutning enn terrengvinninger.

Sørfronten: Etter erobringen av Gother-linjens tre forpoststillinger Livorno, Arezzo og Ancona har de allierte hatt relativt rask framgang. På vestkysten har 5. arme rykket inn i Pisa og ryddet byens søndre del for tyske tropper. Snart er hele byen på allierte hender. Florens, Gotherlinjens midtstilling, blir utsatt for vifteformede angrep fra franske, amerikanske og britiske styrker. Franske tropper står 16 km. fra byen, britene har under sin framrykking gjennom Arnodalen nådd et punkt ca. 20 km. fra byen, amerikanerne har posisjoner 28 km. sør for Florens. Polske tropper på Adriaterhavsavsnittet hadde allerede 21. juli rykket 20 km. forbi Ancona.

Den tyske hovedforsvarslinje, den såkalte Gotherlinjen, begynner i vest omtrent ved Carrara nord for Pisa og følger så de høye fjellkjedene nord for den brede Arnodalen. Linjen går altså rett nord for Florens og slutter i øst mellom Rimini og Pesaro. I vest går fjellkjedene helt ut i havet, men de ender 20-30 km. før Adriaterhavskysten. Her er det altså en luke som kan vise seg å bli skjebnessvanger.

Det fjerne Østen: Allerede for et par uker siden kastet amerikanerne de siste

japanske på Saipan på sjøen. Øya er senere blitt benyttet som base for bombangrepene mot Bonin-øyene særst for Japan. I siste uke har amerikanerne gjort landing på 2 nye øyer i Marianne-gruppen, Tinian og Guam, begge sør for Saipan. De behersker allerede den nordlige del av sistnevnte øy. Den amerikanske omfatningsstrategi i Stillehavet har vært gjennomført med stor dyktighet og relativt små tap. Amerikanerne har ikke hoppet fra øy til øy nordover gjennom hele det uendelig Stillehav, noe som ville krevd både lang tid og store tap; ikke minst takket være flåten har de kunnet foreta store knipetangsbevegelser og gå iland på øyer langt nord for de egentlige frontlinjer. Neste operative mål synes å være Bonin-øygruppen som er et ypperlig utgangspunkt for Japans bombing. Så sårbart som Japan er for anfall fra luften og så lite lys som matsituasjonen i landet ter seg, er det ikke rart at Keiseren er urolig for krigens videre utvikling og at det har vært regjeringsskisse.

Krisen i luften: Forst man på grunnlag av de sparsomme meldinger lettere skal kunne vurdere flyvåpnets karakter og innsats; tillater vi oss å sitere følgende redegjørelse fra Håndslag:

"Man skjelner prinsipielt mellom strategiske og taktiske luftoperasjoner. I de strategiske operasjonene opptrer flyet som et selvstendig våpen som tar sikte på å løse egne oppgaver som i prinsipp kan sidestilles med markoperasjonene eller flåteoperasjonene - nemlig å redusere motstanderens krigspotensial og befolkningens krigsmoral gjennom angrep på hjemmefronten. De taktiske flyoperasjonene inngår som et ledd i kombinerte strategiske operasjoner hvor hovedvekten ligger på marken, d.v.s. de har til oppgave å lette markoperasjonene dels gjennom direkte å gripe inn i kampene gjennom angrep på fiendens panservåpen og troppkonsentrasjoner, dels gjennom å hindre hans omgrupperinger framføring av forsterkninger eller reparasjoner av materiell.

De strategiske flyoperasjonene har i det siste halve år fått et meget dramatisk forløp gjennom storbombingen av de tyske byene; de taktiske får man derimot aldri så klart inntrykk av, da virkningen bare viser seg i den kombinerte krigføringens resultater.

I løpet av hele krigen (inntil mai måned) har tyskerne sloppet 40 000 tonn bomber over England. I 1941 slapp det anglosaksiske flyet 30 000 tonn bomber over tysk og tysk-kontrollert område, i 1942 55 000 tonn, i 1943 130 000 tonn. Rekord for en enkelt raid var inntil årsskiftet 2,300 tonn. For de siste måneder gjelder følgende bombetall: mars 70 000 tonn (fra England: amerikanerne 30 000, RAF 24 000, fra Italia og Egypt 15 000), april: 106 000 tonn (henholdsvis 43 000, 38 000 og 25 000) og mai: 170 000 (henholdsvis 60 000, 60 000 og 50 000)."

Den kraftige luftoffensiv har fortsatt med uferminskt kraft siste uke. Dag og natt kaster allierte bombemaskiner med baser i England, Italia, Normandie, Egypten, Midtøsten og gjennomgangsbaser i Russland sin last over tysk- og tysk-kontrollerte områder.

Amerikanske bombefly (i antall opptil 1200) har angrepet bl.a. Leunaerke ved Leipzig, flyplasser nær München, kullagerfabrikkene i Schweinfurt. Britiske bombere har kastet over 2500 tonn bomber over flåtehavnen i Kiel, hjemskutt Stuttgart 2 ganger med angrep på 2000 tonn og 2500 tonn, (Stuttgart har fabriker for framstilling av presisjonsinstrumenter), osv. Moskitoer har flere ganger vært over Berlin, desuten over Frankfurt, Mannheim og Bremen og 2 netter i trekk bombet oljelagre ved St. Nazaire. Startplassene for de flygende bomber og oljemål i Ruhr har også vært angrepet. Fra Italia har målene vært oljeraffinerier og andre anlegg i Tsjekkoslovakia, oljeraffinerier nær Bucuresti og Ploesti og mål i Jugoslavia og Albania, flyplasser i Sydfrankrike og havneanlegg i Genua og fabriker i Turin. Fly fra Midtøsten har senket tyske konvoiskip i Egeerhavet.

- o -

Fra Norge meldes at det for den politiske kartlegging på Kongsvinger ble sendt ut 1000 spørreskjemaer. Ytterst få (16?) har svart, til tross for trusslene i den lokale presse fra fylkesfører Aass og lagfører Husebye. -

Tyskerne har i en fransk by i departementet Haute Vienne uten noen som helst foranledning drept 800 mennesker. -

Under urolighetene i Kjøbenhavn stormet danske patriotiske nazistenes kontorer og tok med seg nazistpartiets medlemslister. -

Varsko til ungdommen!

Dere har knust fiendens første forsøk på mobilisering. Men tro ikke at faren er over! I Randstatene tvangsmobiliserer tyskerne for annen gang - og det første forsøk ble mislykket. Lokale forsøk på å innfange dere er gjort på flere steder. Fienden fører nå en "beroligende" politikk for å få dere til å roe seg. Han er klar over at det er umulig å fange dere inn når dere er spredd over landet. Derfor gjør han ingen ting før dere er kommet tilbake til hjem og arbeidsplass. Og så kommer det store kuppet.

Sørg for at fangsten blir like liten da også! Det er ikke vanskelig å få noe å gjøre på landsbygda nå - og ved de nye forordninger om byfolks mangel på arbeid er kontrollen blitt vanskeliggjort og risikoen for angiveri øket til et minimum.

Det er hardt å arbeide på landet - men det er hardere å slåss mot tyskerne i Normandie.

Det kreves utholdenhet til å arbeide under fremmede og uvante forhold til krigen er slutt - men soldatene som skal vinne krigen på slagmarken må være ennå seigere.

Vis at unge nordmenn idag er like offervillige som soldater ved fronten. La dere ikke narre! Hold dere fortsatt vekk fra byer og tettgrenzte strøk!

Vi appellerer til alle som leser dette å la advarslen gå videre til guttene og deres foreldre. Og alle som har innflytelse over de unge - særlig i byene - må være klar over alvoret i situasjonen og hjelpe guttene til å holde seg unna.

- o -

Blokaden av offentlige stillinger.

Parolen går ut på at ingen søker stilling i stat eller kommune eller i offentlige foretagender som f.eks. A/S Vindmonopolet og A/S Oslo Sporveier. Ingen offentlig funksjonær eller arbeider søker annen offentlig stilling, ansettelse eller lønnsforbedring. Enhver plikter så langt han kan å la seg i ordre til annen stilling. - Unntatt fra parolen har hittil bare vært sykehusbetjeningen, leger pleiepersonale i sin alminnelighet. Fra nå av unntas også de aktive brannmannskaper og befal ved landets brannvesener.

Innenriksdepartementets søknads- eller personalskjema må ikke utfylles.

Bestemmelsen om boikott av alle NS-propagandamøter gjelder fremdeles. Blokaden av offentlige stillinger har skapt de største vansker for NS og tyskerne i Norge. Den har delvis hindret dem i å utføre mange av deres planer og er dermed blitt et viktig våpen i kampen for Norges frihet. Den har ved seg herav også i høy grad bremset på de politiske avskjeder, forfølgelser og oppgrep mot de offentlige funksjonærer.

Illojal opptreden fra almenheten og fra offentlige funksjonærers side vil ikke bli tålt. Enhver tjenestemann som har med ansettelse å gjøre må være seg sitt ansvar etter parolen bevisst.

Alle ansettelse, lønnsforbedringer og forfremmelser som er skjedd under NS og tyskerne vil - uansett om de er foretatt etter beordring eller søknad etter krigen bli tatt opp til revisjon. Enhver som har brutt parolen må være seg stå til regnskap og ta konsekvensene.

- o -

Matauk for byfolket.

Hjemmefrontens vellykkede kamp mot arbeidsmobiliseringen har ikke bare hatt tilfølge at ungdommen foreløpig er berget - men makthaverne har måtte gjøre en radikal kuvending i sin arbeidspolitik. I vår kom det flere forordninger som forbedret arbeidskontorene å skrive ut arbeidskraft til jordbruket, men nå skal byfolk få arbeide på landet så mye de lyster! Men hestehoven er ikke god å skjule. Det hele skal arrangeres av arbeidskontorene. Ingen må ha noen illusjoner om de nye signaler. Den som er "innsatsdyktig" og har anledning til å reise på landet nå, risikerer å bli sendt omgående til krigsinnsats. Reis på landet og hjelp til i matauken - men meld det ikke til arbeidskontorene. Den bonden du arbeider hos vil sikkert sørge for å holde deg skadesløs for det du går glipp av ved å omgå arbeidskontoret. Vil han ikke det, er han ikke verd din hjelp.

- o -

Demokratisk disiplin.

Da tyskerne i begynnelsen av krigen stormet fram over Europa, syntes det som om ingenting kunne stoppe dem. Denne uhyggelige militære overlegenhet skyldtes først og fremst demokratiens manglende forberedelser; men den skyldtes også i høy grad tyskernes enestående organisasjonsevne og disiplin.

Den tyske militærdisiplinen er jernhård og følelsesløs; den regner med mennesker på samme måte som med maskiner og våpen. Den tyske militære ledelse har hele tiden visst at deres ordre ville bli fulgt, hva enn disse ordre gikk ut på: grusomme forfølgelser eller et selvmordsforetagende. Hvis man spør en tysk offiser som ikke er nazist, og som reagerer mot grusomhetene, om hvorfor han allikevel fortsetter, så vil han gjerne svare: "Jeg er soldat. Jeg følger ordre". Denne tyske militære innstilling tåler ingen opposisjon, ingen kritikk - den krever blind lydighet, blind lydighet.

Den tyske militærmaskin som er bygget opp på denne kadaverdisiplin, kan feire store triumfer så lenge alt går etter programmet.

Til å begynne med gikk også alt etter programmet, og en eller to om gangen ble Europas nasjoner kjørt ned i mørket for å prøve nazistenes redselstyr. Det hele var et ubrudt seierstog for tyskerne, fordi de demokratiske nasjoner var så dårlig rustet; men også like meget fordi de inn i det siste nektet å forstå at de alle var i samme båt, - fordi de manglet demokratisk disiplin og solidaritetsfølelse. Dette gjaldt alle Europas nasjoner, men særlig de små nøytrale. Det var utenkelig for disse å slutte seg sammen med andre demokratier for å møte faren i fellesskap. Og ennå idag reagerer de fleste av oss mot tanken på et forbund mellom England og Vesteuropas små demokratier. Det vil bety et lite inngrep i vår suverenitet, og det kan vi ikke tåle. Da følger vi heller en vei som kan føre til at vår suverenitet blir trampet helt ned.

Likeledes viste en rekke av de statene som ble overfalt av nazistene, på en sørgelig måte at de fullstendig manglet demokratisk disiplin innad. Dette gjaldt særlig Frankrike. Her drog alle til hver sin side, helt til det siste - helt inn i katastrofen.

Etter Frankrikes fall stod tyskerne overfor England - overfor et England som i likhet med de andre demokratier hadde sviktet i mellomkrigstiden - et England som var uforberedt og som ikke hadde klart å samle demokratiene til motstand. Men overfor katastrofen sviktet ikke England, som Frankrike hadde gjort. Det viste tyskerne at de foraktelige, humane demokratiene ikke var så degenererte som herrefolket trodde. Engelskmennene viste et mot og en disiplin som kunne mer enn konkurrere med tyskernes. Men det var en disiplin av et helt annet slag. Det var ikke blind lydighet, det var demokratisk disiplin - en disiplin som bygget på vurdering. Fordi engelskmennene innså faren innordnet de seg frivillig i krigsanstrengelsene med en enestående offervillighet; men de underkastet seg ikke kritikkløst ledelsen. Parlamentet og folket gav i farens stund regjeringen en nesten diktatorisk fullmakt; men ikke et øyeblikk ble ytringsfriheten oppgitt. Et stormvær av våken kritikk har krigen igjennom vært rettet mot alle offisielle militære og sivile disposisjoner, og folket har sett til at ingen av deres demokratiske rettigheter ble truet.

Samtidig er England kanskje det mest totalmobiliserte land av alle i denne krigen - diktaturene også tatt med i betraktningen. Kritikken og ytringsfrihetens har aldri betydd splittede krefter, aldri illojal opptreden i den felles kampen. Denne kritikken, som av motstanderne stadig er blitt misforstått og oppfattet som indre splittelse, har vandret side om side med en frivillig disiplin og en trang til å yde og ofre som i en av verdenshistorier mørkeste stunder tendte et lys som vil skinne gjennom tidene. Denne evnen til å samarbeide lojalt med politiske motstandere uten at de demokratiske friheter gis opp - den kan vi vel kalle demokratisk disiplin.

Disse realiteter kan lære oss meget - lære oss en innstilling vi trenger nå og som kan hjelpe oss når verden skal bygges opp igjen etter krigen. Krigen har vist oss at frihet og disiplin kan forenes. Krigen har vist oss at demokrati ikke skal være anarki, men at solidariteten må være det bærende.

Reiser det seg tvister mellom nordmenn hjemme eller ute er det vår plikt å minne dem om at det er mot nazistene vi slåss, ikke mot nordmenn. Vår plikt mot alle de som har gitt sitt liv og mot de som sitter i Gestapos fengsler er at vi samarbeider lojalt. Hender det i blandt at noen svikter og behandler

dem som mener anderledes sjofelt, bør man ha disiplin nok til å overse det. Men de illojale har ingen rett til å kalle seg frihetens forkjempere.

Det skader ikke at vi er uenige. Det viser at vi er våkne. Kjemper vi for demokrati, så kjemper vi dermed for retten til å hevde våre oppfatninger. Men våre meninger kan vi hevde med full styrke samtidig som vi behersker oss, for samholdets skyld. Det gjelder alt idag, og vi må gjøre en stor innsats på mange måter.

Det kreves selvsagt meget for å vise en slik disiplin. Det kreves også fantasi for å forstå at mennesker med en annen oppfatning enn en selv kan være i god tro. Men skal demokratiet trives må vi forstå dette. Ingen må tro at han alone har rett.

Vi skal iallfall ikke i en mørk tid gi nazistene rett i at demokratiet bare er prat og uenighet uten evne til samhold og samarbeid. Så langt må vi heller ikke drive vår individualisme at vi blir ute av stand til å jenke oss etter våre medborgere. Da får demokratiet en mørk framtid. Da vil det mørkne for friheten og individualismen. - o -

Revoltene i Tyskland.

Ryktene har gått høyt omkring siste ukes indrepolitiske krise i Tyskland. London-radioen har i sine meldinger i stor utstrekning måttet bygge på ubekreftede opplysninger, som må taes imot med en viss reservasjon, og det vil i det hele drøye noen tid før man kan skimte utviklingens konturer gjennom det tykke tåketeppe av censur og kontroll som hviler knugende over det tyske rike. Men man kan alt nå gjøre noen foreløpige refleksjoner:

Torsdag 21. juli ble Hitler utsatt for et attentat. Samtidig forsøkte en del tyske generaler å gripe makten i Berlin og opprette en ny riksregjering bl.a. ved å spre ut ryktet om at Hitler var død. Mange var i begynnelsen tilbøyelige til å tro at attentatet var fingert og var nazistenes nye versjon av "riksdagsbrannen". "Førerens", Görings og Storamiral Dönitz taler like etter gjorde det imidlertid sannsynlig at nazistene virkelig sto overfor velorganiserte innenlandske motstandere. Det er også verd å merke seg at ingen talte på vegne av hæren. Generalfeldmarsjall Keitel forholdt seg taus.

Ifølge offisielle tyske meldinger ble den militære revolte, som var ledet av noen "avdankede" generaler, øyeblikkelig slått ned. Men de drøstiske forholderegler som ble truffet, proklamasjonene til det tyske folk om ikke å adlyde ordre fra opprørerne og Himmlers utnevnelse til øverstkommanderende for hjemmehæren taler et annet språk. Det tyske nyhetsbyrå Transocean innrømmet da også at opposisjonen hadde et fint forgrenet organisasjonsnett utover hele Tyskland; Alfred Rosenberg uttalte at de allierte nå hadde laget en femte front inne i Tyskland og Göring rettet voldsomme anklager mot en rekke frontgeneraler. Himmler og hans håndgangne menn har satt igang kraftige utrensninger av langt større målestokk enn junioppgjøret i 1934. Ubekreftede meldinger går ut på omfattende arrestasjoner i Berlin (ryktet nevner bl.a. Schach von Neurath og von Mackensen som inntil nylig hadde en stor kommando i Italia mange selvmord blandt de militære, oppstander og uroligheter særlig i de bombeberedte distrikter og væpnete sammenstøt mellom hæren og SS i Sydtyskland. Det er også et åpent spørsmål hvem som går inn under betegnelsen "avdankede" generaler. Omfatter den Tysklands største militære begavelser som von Rundstedt, von Lisst, Halder, Brauchitsch, von Kleist, von Mannhein, von Sock etc. Alle disse er etterhvert blitt avskjediget og erstattet med mer nazivennlige generaler. I disse siste dager har den naziorienterte general Gudarian avlæst generaloberst Zeitzler som generalstabschef. Hitler har heller ikke formådd å avtvinge de nevnte generaler noen lojalitetserklæring. Bare en av de militære sjøfer i øst har avgitt en slik erklæring, og heller ikke fra Italiasjefen Kesselring er der innløpet noen underdanig hyllest til Førereren.

Det er på det nåværende tidspunkt vanskelig - eller umulig - å uttale seg om revoltens omfang og fremtidige betydning. Men nederlagssymptomene er begy å vise seg. Alt på forhånd syntes det klart at den eneste virkelig farlige opposisjon mot naziregimet måtte komme fra hæren. Nå har opposisjonen tonet flagg og Hitler har erklært den åpen kamp.

Den militære ledelse har en del av ansvaret for naziregimet idet den lo

Hitler overtok makten i 1933. Begge parter hadde samme mål: herredømmet over det europeiske fastland. Generalstabene, som alltid har vært en stat i staten, betraktet Hitler som et underordnet redskap til å nå sitt mål. Hitler på sin side hadde en misjon han ville utføre uten innblanding fra andre. Hitler vant første omgang ved sine store politiske "seire" som Rijnlandbesettelsen i 1936, Anschluss og Münchenoverenskomsten. I lynkrigsfasen i 1940-41 var også samarbeidet det beste mellom de militære og politikerne. Men så begynte Hitlers inntuisjon å svikte. Skismaet mellom de to konkurrenter ble en virkelig realitet etter Stalingradkatastrofen i begynnelsen av 1943. Så lenge de tyske arméer trængte seierrike fram mot Kreml kom ingen uoverenstemmelser for dagen. Men etterhvert som de tyske troppestyrker ble kastet lengre og lengre tilbake av en fiende som var tallmessig og materielt overlegen, måtte hærsledelsen begynne å økonomisere med resursene. Krigsledelsen har søkt å løse mannskapsproblemet gjennom frontforkortninger og tilbaketrekning av linjene i øst. Men politiske hensyn har blandet seg inn og motvirket denne strategi. Den planmessige retrett er ustanselig blitt avløst av menigsløse og kostbare prestisje-kamper til "siste mann", som har hindret en rasjonell tilbaketrekning av troppene til bedre forsvarsstillinger innenfor festningen Europas indre skanser. Hitler har ved sin stivnakkede pinnsvinstilling-strategi hindret en samlet tysk motstand og forårsaket at de retirerende divisjoner en etter en er blitt nedkjempet av den fremadstormende røde arme. I den senere tid har garnisonene i Minsk, Pinsk og Vilna vært slike øyer i det røde hav og samme skjebne truer nå Dvinsk, Lwow og øst Litovsk. Men det er antagelig Hitlers ordre til general Lindemann om å holde den baltiske front til siste mann, som har fått begeret til å flyte over.

Den nøkternt vurderende tyske militære ledelse har sikkert lenge forstått at slaget er tapt. Tyskerne har i de siste 74 dager mistet ca. 700 000 mann i falne, sårete og fanger, d.v.s. nesten 10 000 mann om dagen (Mot 1000 mann pr. dag i de siste sorte høst måneder i 1918). Slike tall kan ikke undgå å gjøre sin virkning. Krigsledelsen vil være tilbøyelig til å prøve å redde hva som reddees kan. Det gjelder å få armeen mest mulig intakt ut av krigen, så kan man senere gå igang med planleggingen av en 3. verdenskrig. Hitler og hans gjeng derimot har hugget alle broer av; de vil kjempe til siste mann; kanskje vil det skje et mirakel. De er også allerede begynt å organisere en illegal bevegelse som skal begynne å virke under den allierte okkupasjon i håp om en splittelse mellom de forenede nasjoner iallfall etter krigen.

Symptomatisk for tilstandene på østfronten er det at 24 tyske generaler er tatt til fange i den senere tid (11 er falt). 16 av disse fangne generaler rettet forleden en appell til de tyske offiserer og soldater om å fornekke Hitler og gjøre slutt på krigen. Deres erfaringer fra to verdenskriger sier dem at det er håpløst å fortsette kampen. Skandalen innen det tyske hovedkvarter i Athen tyder heller ikke på noen god kampmoral. Tyske offiserer begynte å skyte på hverandre over konferansebordet. 6 døde under "forhandlingene", 3 mistet livet umiddelbart etterpå.

Det er vanskelig å si hvem som vil gå av med seiren i denne strid mellom parti og hær og hvor dyptgående den er. Hvor lenge kan f. eks. Hitler ennå stole på sine væpnede styrker? Den tyske armées slagkraft blir iallfall svekket ved disse stridigheter, - og Himmlers makt er blitt ennå større. I en tale under sitt besøk i Normandie uttalte Churchill at situasjonen i Tyskland er alvorlig. "Det er tegn som tyder på at krigen kan bli slutt før vi hadde regnet med det."

Man kan spørre: Er det noen muligheter for at denne militære revolte vil gi støtet til en politisk rensning mot det nazistiske åk? Kan man i det hele kalkulere med et sammenbrudd av den tyske hjemmefront. De som mener dette vil kanskje støtte sitt standpunkt på den tyske revolusjon i 1918. Men man må være oppmerksom på at Tysklands militære nederlag var fullstendig på det rene før hjemmefronten brøt sammen og før det overhodet var tilleip til revolusjon. Det må også betenkes at det under forrige verdenskrig fantes en lojalt arbeidende opposisjon med betydelige resurser til disposisjon og dessuten relativ yttringsfrihet i presse og parlament. Nazistene har i over 10 år systematisk kvalt og utryddet ethvert tilleip til opposisjon. Millioner av tyskere er naturligvis mer eller mindre anti-nazistisk innstillet, men de har ingen mulige-

ter for å slutte seg sammen og ingen ledere som kan vise veien. Mange tyskere er også intelligente nok til å dissekere det nazistiske system og hensynsløst blottstille alle dets feil, men de har ikke styrke eller vilje til å gå lengre enn til resonnementet.

Bombekrigen, som skaper stadig større forvirring i produksjons- og transportapparatet, virker ifølge de fleste iakttagere nærmest demoraliserende på civilbefolkningen. Korrupsjonen griper om seg, svartebørsen florerer og arbeidsgleden er på rask retur. Men gjøre oppstand? Nei, det er for farlig. Den enkelte tysker har vel også en uklar følelse av at han ikke har noe annet valg enn å fortsette krigen. Hvis de militære går i spissen, vokser imidlertid chansene for at befolkningen følger etter. Det eksisterer også en organisert politisk opposisjon og ikke minst utgjør de 14 millioner utenlandske arbeidere i Tyskland en latent trussel mot Rikets sikkerhet.

- o -

Hjelp ikke tyskerne!

De siste ukers militære hendelser har gjort det klart at den tyske krigsmaskin er ytterst anstrengt. Kanskje trengs det bare et lite puff fog å velte den overende og for å gjøre slutt på krigen og millioner av menneskers lidelser.

Norge har gjennom 4 lange år ytet sitt bidrag til svekkelsen av den tyske krigspotensial ved sabotasje mot krigsviktige anlegg, ved arbeidstrenering ved alle de bedrifter fienden kan dra nytte av og ved steilt å nekte enhver form for "nasjonal" arbeidsinnsats.

Disse former for motstand vil bli fortsatt og utvidet. Det er vel intet begrunnet håp om at de som hele tiden direkte har arbeidet for tyskerne vil eller kan dra seg tilbake nå. De har truffet sitt valg og vil bli behandlet deretter. Men andre grupper som frivillig har tatt indirekte arbeid for tyskerne kan effektivt framskynde sammenbruddet.

Bl. a. må entreprenører og konsulenter som på en eller annen måte arbeider for Vernemakten komme dithen at de ofrer øyeblikkets trygghet og fordeler og stopper sitt arbeid og sine leveranser. Det er på tide at enhver som gjennom arbeid eller forretninger hjelper tyskerne tar sitt forhold opp til revisjon. Det vil ikke bli regnet dem til gode at de like til siste stund satte sine krefter og evner inn for aksemaktens seier.

Det kan innvendes at mange av anleggene ikke blir ferdige før krigen er slutt og følgelig kommer Norge til gode. Men det er klart at tyskerne under evakueringen av landet vil ødelegge og rive ned alt som kan ha verdi for motstanderen.

Dertil kommer de voksende muligheter for at tyskerne må trekke seg ut av landet vårt før krigen i Europa er slutt. Så snaut er det med reserver og så hardt vil presset bli mot aksens hjerte at det ikke lengre blir regningsssvarende å holde de nordlige stillinger. De som arbeider på tyske anlegg vil da i beste fall bli internert og satt ut av spillet i kampen for Norge. Men mer sannsynlig er det at de blir ført med til tvangsarbeid i Tyskland eller til tjeneste bak fronten.

Dette kan bli aktuelt også for dem som er tvangsutskrevet til tysk arbeid, for AP-gutter etc. Disse grupper må derfor ikke sky noen anstrengelser for å slippe vekk fra tjenesten, eller arbeidet. Og hold for all del sammen og vær på vakt!

Til alle dem som tvunget eller frivillig, direkte eller indirekte støtter den tyske produksjon og krigsmakt sier vi: Sett arbeidstempoet ned. Sett alle krefter inn på ikke å hjelpe tyskerne. HJELP DEM IKKE !!

- o -

Utvidelsen av bedriftsvernet.

Makthaverne har pålagt et fåtall av de bedrifter som har bedriftsvern øket vakt hold. Alle pålegg fra offentlig hold blir naturlig nok møtt med skepsis og må nøye vurderes før man tar standpunkt. I dette tilfelle foreligger det spesielle årsaker som av taktiske grunner ikke kan bekjentgjøres, og det er derfor bestemt at bedriftsvernet for tiden ikke skal blokeres.

- o -